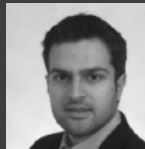

ΦΑΚΕΛΟΣ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ιωάννης Βουσβούκης
και Θεόδωρος Μπίκος

μηχανικοί

απαντήσεις “εκ των έσω”
σε 19 ερωτήσεις για την εργασία στη Δανία

■ Αλεξάνδρα Γούτα

Οκεί, το πήρες απόφαση: είτε κατ' επιλογήν, είτε εξ ανάγκης (συνηθέστερα πια) θα φύγεις για να δουλέψεις στο εξωτερικό. Προορισμός; Δανία. Μια αγορά ώριμη, με μέση αμοιβή μηχανικού τρεις ή και τέσσερις φορές μεγαλύτερη απ' την αντίστοιχη στην Ελλάδα, μια αγορά που σου δίνει τη δυνατότητα να εφαρμόσεις στην πράξη την επιστήμη πάνω στην οποία εκπαιδεύτηκες, αντί να αναλώνεσαι σε καθημερινές αναμετρήσεις με τους δαίμονες της ανεργίας και της γραφειοκρατίας στα πάτρια εδάφη.

Είναι όμως όλα ρόδινα; Τι ισχύει για την περίθαλψη, την ασφάλιση, τη μετακόμιση της οικογένειάς σου, τη φορολογία, τη στέγαση; Πόσο υψηλότερο είναι εκεί το κόστος ζωής; Τι πρέπει να γνωρίζεις για να αποφύγεις δυσάρεστες εκπλήξεις;

Αρχής γενομένης από το τρέχον τεύχος, το “Τεχνογράφημα” θα φιλοξενεί κατά καιρούς συνεντεύξεις Ελλήνων μηχανικών, που τα τελευταία χρόνια ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό.

Οι ερωτήσεις που θα καλούνται να απαντήσουν θα είναι κυρίως πρακτικής φύσης, ώστε σταδιακά να σχηματιστεί ένας “φάκελος” χρήσιμων πληροφοριών για όσους μηχανικούς ενδιαφέρονται να εργαστούν στο εξωτερικό (φυσικά, στη διάθεση των μηχανικών βρίσκεται σταθερά το www.entosektos.gr, στο οποίο υπάρχει πολύ μεγαλύτερος όγκος δεδομένων και η δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας). Στην πρώτη συνέντευξη του φακέλου για την επαγγελματική κινητικότητα, μιλούν στο “Τεχνογράφημα” οι μηχανικοί Ιωάννης Μ.Βουσβούκης και Θεόδωρος Μπίκος, που ζουν και εργάζονται στη Δανία.

Ποιες κινήσεις χρειάζεται να κάνει ένας μηχανικός, που επιθυμεί να εργαστεί στη Δανία (πχ, σε επίπεδο δικαιολογητικών, πιστοποίησης κτλ); Χρειάζεται να έχει ήδη εξασφαλίσει μια θέση εργασίας, πριν φτάσει στη χώρα ή δεν είναι απαραίτητο;

Ιωάννης Μ.Βουσβούκης (ΙΜΒ): Σίγουρα η εξασφάλιση εργασίας πριν την άφιξη στην χώρα είναι μεγάλο πλεονέκτημα, δεν είναι όμως απαραίτητο.

Το βασικό είναι να εκδοθεί για τον ενδιαφερόμενο ο αριθμός κοινωνικής ασφάλισης (CPR). Στην περίπτωση που ήδη υπάρχει κάποια σύμβαση εργασίας, με παροχή διαμονής, τα μόνα πιστοποιητικά που χρειάζονται είναι η ταυτότητα και το διαβατήριο, και σε περίπτωση διαμονής συζύγου ή/και παιδιών, τα αντίστοιχα πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης.

Για την περίπτωση που κάποιος εισέρχεται στην χώρα χωρίς να έχει βρει ήδη δουλειά, τότε, μπορεί να διαμείνει μέχρι και 6 μήνες χωρίς CPR. Από εκεί και έπειτα θα πρέπει ή να αποδείξει ότι μπορεί να είναι οικονομικά ανεξάρτητος στην χώρα, ή φιλοξενείται από

κάποιον ώστε να λάβει CPR αλλιώς πρέπει να επιστρέψει στην χώρα προέλευσής του.

Θεόδωρος Μπίκος (Θ.Μ): Κατά την αναζήτηση εργασίας, σημασία δεν έχουν τόσο τα δικαιολογητικά και οι πιστοποιήσεις, όσο η εμπειρία και οι πραγματικές γνώσεις που μπορεί να επιδείξει ο υποψήφιος. Το θέμα είναι να μπορέσει να αντεπεξέλθει στην συνέντευξη που λαμβάνει χώρα κατά τη διαδικασία αξιολόγησης. Η συνέντευξη αυτή περιλαμβάνει δυο στάδια. Αρχικά ο υποψήφιος περνάει από το τμήμα των ανθρωπίνων πόρων, όπου πρέπει να αποδείξει τις ικανότητές του για επικοινωνία, συνεργασία κλπ, και ακολουθεί η συνέντευξη με τον τεχνικό διευθυντή, όπου και πρέπει να αποδείξει τις τεχνικές του γνώσεις.

Ο καθένας από εμάς, ως πολίτης της ΕΕ, έχει το δικαίωμα να εγκατασταθεί στη Δανία και να αναζητήσει εργασία. Παρ' όλα αυτά, η άδεια παραμονής που εκδίδεται σε αυτή την περίπτωση είναι προσωρινή και ισχύει για λίγους μόνο μήνες. Αν σε αυτό το διάστημα ο υποψήφιος δεν βρει κάτι, θα πρέπει να επιστρέψει στην χώρα προέλευσής του.

Το να έχει εξασφαλίσει κάποιος μια θέση εργασίας πριν εγκατασταθεί στη χώρα, απλοποιεί πολύ τα πράγματα, καθώς λαμβάνει σημαντική βοήθεια από το τμήμα ανθρωπίνων πόρων της εταιρείας, σε όλα τα θέματα που αφορούν την εγκατάστασή του. Επίσης, έχοντας κάποιο συμβόλαιο στα χέρια του, του χορηγείται άδεια παραμονής για 3 χρόνια και έχει το δικαίωμα να εγγραφεί στα μητρώα του Δήμου στον οποίο κατοικεί.

Πώς πήρατε την απόφαση να φύγετε στο εξωτερικό προκειμένου να εργαστείτε εκεί; Αισθάνεστε δικαιωμένοι που το αποφασίσατε; Αν ναι/όχι, γιατί;

ΙΜΒ: Σαφώς ισχυρό κριτήριο ήταν το οικονομικό δεδομένης της κατάστασης που επικρατεί στην Ελληνική αγορά εργασίας, όσον αφορά στο αντικείμενο του πολιτικού μηχανικού.

Παρόλα αυτά το συγκεκριμένο έργο (τρίτη επέκταση του δικτύου Μετρό στην Κοπεγχάγη) στο οποίο τώρα εργάζομαι ήταν ισχυρότατο κίνητρο και προσωπική πρόκληση, που μου δίνει την δυνατότητα να εργαστώ πάνω ακριβώς στο αντικείμενο που σπούδασα και ακολούθησα τα πρώτα χρόνια της επαγγελματικής μου σταδιοδρομίας, να ασχολούμαι πρωτίστως με θέματα τεχνικής και όχι γραφειοκρατικής φύσεως, όπως συμβαίνει στην Ελλάδα.

Θ.Μ: Οι δουλειές που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα είναι ως επί το πλείστον γραφειοκρατικής φύσεως. Σαν μηχανικός ήθελα πάνω από όλα να εφαρμόσω την επιστήμη πάνω στην οποία εκπαιδεύτηκα για αρκετά χρόνια. Έτσι, πήρα την απόφαση να εγκαταλείψω το ελεύθερο επάγγελμα και να αναζητήσω μια θέση εργασίας σε εταιρεία στο εξωτερικό. Το έργο στο οποίο δουλεύω αυτή τη στιγμή έχει τεχνικό

ενδιαφέρον και δεν μετανιώνω σε καμία περίπτωση την επιλογή μου.

Ποια ήταν η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίσατε;

ΘΜ: Δεν αισθανόμαστε ότι αντιμετωπίσαμε κάποια δυσκολία. Εφόσον είχαμε το συμβόλαιο πριν έρθουμε στη χώρα, όλα κύλησαν ομαλά.

Τι βρήκατε ευκολότερο από ό,τι περιμένατε;

ΙΜΒ: Η ένταξη στην καθημερινότητα ήταν πολύ πιο ομαλή από ό,τι περίμενα. Το άριστα οργανωμένο κράτος, η πολεοδομική αρτιότητα της πόλης με τα άριστα οργανωμένα ΜΜΜ αλλά και την χρήση της αγγλικής γλώσσας σε υψηλό επίπεδο από την όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες που συνάντησα με βοήθησαν να ωιώσω «κομμάτι» της πόλης πολύ γρήγορα.

ΘΜ: Την επικοινωνία σε μια ξένη γλώσσα. Είναι κάτι που στην αρχή φαντάζει λίγο δύσκολο, όμως με την καθημερινή χρήση, μπορεί να φθάσει κάποιος σε σημείο να απαντάει σωστά και αυθόρμητα, μέσα σε λίγες μόνο εβδομάδες.

Τι σας λείπει περισσότερο και τι λιγότερο από την Ελλάδα;

ΙΜΒ: Σίγουρα τα συγγενικά, οικεία και φιλικά πρόσωπα, είναι αυτό που μου λείπει περισσότερο αλλά φυσικά ο ήλιος και το καλό φαγητό στην χώρα μας. Ειδικότερα βέβαια η θεσσαλονίκη. Νόστος, για την πατρίδα πάντα υπάρχει. Από την άλλη δεν μου λείπει καθόλου το «κράτος» της Ελλάδας με ότι αυτό συνεπάγεται.

ΘΜ: Σίγουρα ο καλός καιρός, ο ήλιος και το καλό φαγητό. Επίσης μου λείπει η ευελιξία που είχα στα ωράριά μου σαν ελεύθερος επαγγελματίας.

Δεν μου λείπει καθόλου και ούτε θα μου λείψει ποτέ η επαφή με τις δημόσιες υπηρεσίες, η γραφειοκρατία και οι συνεχείς αλλαγές στη νομοθεσία.

Παρακαλώ απαριθμήστε τα πέντε πράγματα που πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη του ένας μηχανικός, ο οποίος σκέφτεται να μεταναστεύσει στη Δανία.

ΙΜΒ:

1. Υψηλό κόστος ζωής.
2. Ικανό αρχικό κεφάλαιο πρώτης περιόδου (6 μήνες).
3. Δυσκολία στην εξεύρεση διαμερίσματος για διαμονή.
4. Γλώσσα (για την τοπική αγορά εργασίας)
5. Βιογραφικό με προσανατολισμένο αντικείμενο

ΘΜ: Το κυριότερο θέμα στις σκανδιναβικές χώρες είναι η στέγαση. Γενικά υπάρχει έλλειψη σε κατοικίες και τα ενοίκια είναι αρκετά υψηλά. Ένα συμβόλαιο ενοικίασης απαιτεί συνήθως 6 ενοίκια προκαταβολή.

Το άλλο μεγάλο θέμα είναι η γλώσσα. Αν κά-

ποιος στοχεύει στην τοπική αγορά εργασίας και σε λίγο μικρότερες εταιρείες, η γνώση της δανικής είναι απαραίτητη. Στις πολυεθνικές μπορεί να προσληφθεί κάποιος και με αγγλικά, αρκεί να υπάρχει ζήτηση για την ειδικότητά του.

Πόσο υψηλότερες, σε σχέση με την Ελλάδα, είναι εκεί οι αμοιβές του μέσου μηχανικού και σε τι ύψος ανέρχεται το μέσο κόστος ζωής (ή πόσο υψηλότερο είναι από την Ελλάδα ποσοστιαία);

IMB: Προφανώς εδώ δεν υπάρχει η έννοια της ελάχιστης αμοιβής ή η έννοια της συλλογικής σύμβασης εργασίας. Οι αποδοχές αποτελούν προϊόν προσωπικής συμφωνίας του καθενός με τον εκάστοτε εργοδότη. Υπάρχει όμως βέβαια φορέας επιθεώρησης εργασίας που επιβλέπει την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας κυρίως σε θέματα εργασιακής εκμετάλλευσης και αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς. Έχει την δύναμη να κλείσει και μια εταιρεία μετά από διαπίστωση συνεχόμενων παραβάσεων.

Γενικά μια μέση αμοιβή, πολιτικού μηχανικού ανάλογα φυσικά με την εμπειρία, μπορεί να είναι 3 ή και 4 φορές μεγαλύτερη από την αντίστοιχη θέση στην Ελλάδα.

Να σημειωθεί όμως εδώ ότι είναι σημαντικά μεγαλύτερο και το κόστος ζωής, δηλαδή, στα είδη βασικής διαβίωσης (super market) το κόστος είναι κατά 50-70% μεγαλύτερο, στις υπηρεσίες το κόστος μπορεί να είναι και 100% μεγαλύτερο, ενώ το κόστος διαμονής (ενοίκιο) είναι τουλάχιστον διπλάσιο σε περιοχές που δεν χαρακτηρίζονται υψηλού κόστους.

Τι ισχύει με την ασφάλιση και περίθαλψη σας τώρα που εργάζεσθε εκεί; Τα «δανέζικα» ένσημά σας θα καταμετρηθούν κανονικά για τη σύνταξή σας, σε περίπτωση που αποφασίσετε να επιστρέψετε στην Ελλάδα;

IMB: Μετά την απόκτηση αριθμού κοινωνικής ασφάλισης (CPR) υπάρχει άμεση δωρεάν πρόσβαση σε παθολόγο πρωτοβάθμιας φροντίδας που παρέχει παραπεμπτικό για οποιαδήποτε ειδικότητα χρειαστεί περαιτέρω.

Όσον αφορά τώρα την συμμετοχή του ασθενούς γίνεται μόνο για επίσκεψη σε οδοντίατρο και οφθαλμίατρο. Για την ενημέρωση Ελληνικού φορέα μετά από αίτημα του ενδιαφερομένου στο αντίστοιχο τμήμα στην Δανία αποστέλλεται στην Ελλάδα, το ευρωπαϊκό έντυπο A1 με το οποίο ενημερώνεται επίσημα ο Ελληνικός ασφαλιστικός φορέας ότι ο ασφαλισμένος πληρώνει ασφαλιστικές εισφορές σε άλλο κράτος της Ευρωπαϊκής ένωσης. Έτσι διασφαλίζεται η προσμέτρηση των ετών εργασίας στο εξωτερικό στα συνολικά συντάξιμα στην Ελλάδα.

ΘΜ: Οι εισφορές πληρώνονται στη χώρα εργασίας και μετράνε κανονικά σαν συντάξιμα βάσει της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

Πώς φορολογείται το αντικείμενο του μηχανικού;

ΘΜ: Η φορολογία για κάθε μισθωτό, ανεξαρτήτως επαγγέλματος, ανέρχεται περίπου στο 45%. Το ποσό αυτό αποδίδεται από τον εργοδότη.

Ο παράγοντας της γλώσσας αποτελεί πρόβλημα; Ποια γλώσσα χρησιμοποιείτε στην εργασία σας;

IMB: Η γνώση της Δανικής γλώσσας σίγουρα είναι πλεονέκτημα και ικανή συνθήκη για κάποιον που ζει και εργάζεται σε εθνική εταιρεία ή οργανισμό. Δεν είναι όμως αναγκαίο στην περίπτωση που κάποιος εργάζεται σε πολυεθνική (όπως εμείς) καθώς το επίπεδο γνώσης της Αγγλικής είναι υψηλότερο στην χώρα. Ειδικά η Κοπεγχάγη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως πολυπολιτισμική πόλη. Έτσι η αίσθηση είναι ότι με γνώση Αγγλικών μπορεί κάποιος να εργαστεί, όπως συμβαίνει και στο δικό μας εργασιακό περιβάλλον.

Παρόλα αυτά με την απόκτηση του αριθμού κοινωνικής ασφάλισης το κράτος παρέχει δωρεάν μαθήματα εκμάθησης της Δανικής για τρία χρόνια. Παρόλα αυτά είναι απαραίτητο να ζεις για 5 χρόνια στην χώρα και να έχεις πετύχει στα 3ετούς διάρκειας μαθήματα της Δανικής για να αποκτήσεις ιθαγένεια και άδεια μόνιμης παραμονής.

ΘΜ: Η κατασκευαστική στην οποία εργαζόμαστε είναι Ιταλικών συμφερόντων και η συνεννόηση γίνεται στα αγγλικά. Παρ' όλα αυτά, η περίπτωση μας δεν είναι αντιπροσωπευτική για το τι ισχύει στην χώρα.

Πόσο εύκολο είναι για έναν «επαγγελματικό μετανάστη» στη Δανία να μεταφέρει την οικογένειά του στη χώρα, εφόσον το επιθυμεί;

IMB: Είναι σχετικά εύκολο, καθώς αρκεί μόνο η απόδειξη άμεσης συγγένειας και έτσι, εγγύηση παροχής από τον εργαζόμενο ότι θα προσφέρει στην οικογένειά του τα βασικά είδη διαβίωσης.

Πώς αντιμετωπίζεται ο Έλληνας επιστημονικός μετανάστης στη Δανία; Υπάρχει κάποια αρνητική προκατάληψη λόγω των στερεοτύπων που δημιούργησε η κρίση ή όχι;

IMB: Όσον αφορά στους Μηχανικούς που δουλεύουν εδώ, θα έλεγα ότι το επίπεδό τους ανταποκρίνεται στις υψηλότερες απαιτήσεις. Ωστόσο φήμες για αρνητική προκατάληψη έχουν υπάρξει αλλά σε καμία περίπτωση δεν έχουν παρατηρηθεί γενικευμένες συμπεριφορές.

Ποια απήχηση έχει το δίπλωμα του ελληνικού πολυτεχνείου στη δανέζικη αγορά;

IMB: Αντιμετωπίζεται όπως τους υπόλοιπους τίτλους σπουδών που απονέμονται από αντίστοιχα Ευρωπαϊκά ιδρύματα. Γενικότερα είναι προφανές ότι τα προγράμματα σπουδών των Ελληνικών Πολυτεχνείων ανταποκρίνονται με ικανοποιητική επάρκεια στην Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Σε κάθε περίπτωση ο τίτλος σπουδών σε συνδυασμό με τις προσωπικές ικανότητες και δεξιότητες του καθενός είναι αυτό που αξιολογείται από έναν εν δυνάμει εργοδότη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Συνέχεια από τη σελίδα 21

Ποιες ιδιομορφίες της δανέζικης αγοράς συναντήσατε επί το έργον, από τις οποίες θεωρείτε ότι θα μπορούσε να εμπνευστεί η Ελλάδα;

IMB: Προσωπική μου άποψη είναι ότι η Ελλάδα δεν χρειάζεται να «εμπνευστεί» από κάποιο σύστημα που εφαρμόζεται σε μια άλλη κοινωνία. Η Ελλάδα πρέπει να εφαρμόσει με πιο αυστηρό τρόπο την νομοθεσία της, η οποία είναι επαρκέστατη. Σίγουρα ένα θέμα είναι η πολυνομία που αποτελεί τροχοπέδη στην άσκηση του επαγγέλματος του μηχανικού στην Ελλάδα.

Ένα σημείο που θα επηρεάσει ίσως να σταθούμε είναι το σταθερό δημοσιονομικό σύστημα που υπάρχει στην Δανία, που επιτρέπει κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα να σχεδιάσει σε βάθος χρόνου και να αναπτυχθεί. Περαιτέρω, το ενιαίο μηχανογραφημένο, διασυνδεδεμένο μεταξύ των υπηρεσιών, αλλά και διαδικτυομένο σύστημα της κρατικής γραφειοκρατίας είναι κάτι που πρέπει άμεσα να προχωρήσει στην Ελλάδα. Και αναφερόμενος στο τελευταίο θα μπορούσε η Ελλάδα να παραδειγματιστεί ή ακόμα και να βασιστεί πάνω στην διαδικτυακή κρατική οργάνωση για να αναπτύξει και εγκαταστήσει την δικιά της.

Θ.Μ: Οι Δανοί εφαρμόζουν πολύ αυστηρά κριτήρια και προδιαγραφές στον τομέα των κατασκευών. Επίσης δίνεται πάντα η δέουσα σημασία στη μελέτη εφαρμογής και η κατασκευή ακολουθεί κατά γράμμα τη μελέτη. Για τις επιτόπου αναγκαίες αλλαγές υπάρχουν, βέβαια, και οι αντίστοιχες διαδικασίες, όλα όμως καταγράφονται και τεκμηριώνονται. Είναι ένα θέμα που πάνω κάτω έχει πλέον καλυφθεί νομοθετικά και στην Ελλάδα με τη θέσπιση του ελεγκτή δόμησης. Μένει μόνο να δούμε αν θα εφαρμοσθεί σωστά.

Θα εξετάζατε το ενδεχόμενο να ανοίξετε μια δική σας επιχείρηση/γραφείο εκεί; Αν ναι/όχι, γιατί;

ΘΜ: Όχι γιατί δεν είναι αυτός ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί η τοπική αγορά. Το μοντέλο του μικρού γραφείου, με μηχανικούς που ασχολούνται με τα πάντα δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο εδώ. Ο τεχνικός κόσμος οργανώνεται σε εταιρείες και κάθε στέλεχος έχει τη δική του εξειδίκευση.

IMB: Βρισκομαι εδώ μόλις 6 μήνες, οπότε κάτι τέτοιο δεν είναι στα άμεσα σχέδιά μου, μακροπρόθεσμα όμως είναι κάτι το οποίο θα επεδίωκα κυρίως γιατί πρόκειται μια αγορά, που όπως προανέφερα, ο κρατικός παρεμβατισμός αλλά και οι αξιοκρατικές διαδικασίες υπάρχουν σε τέτοιο βαθμό ώστε κάποιος να μπορεί να σχεδιάσει την ίδρυση και διαχείριση μιας εταιρείας σε βάθος χρόνου. Το εγχείρημα όμως σίγουρα είναι πιο δύσκολο σε σχέση με την Ελλάδα κυρίως για τους λόγους που ανέφερε ο Θοδωρής, στον τομέα των τεχνικών υπηρεσιών.

Κατά την άποψή σας τι πρέπει να γίνει για να σταματήσει αυτό το διαρκές brain drain;

IMB: Πρέπει να σταματήσει η προπαγάνδα ότι η μόνη λύση είναι οι εκ των έξωθεν επενδύσεις. Όλοι μιλάνε για μαγικούς επενδυτές που

θα έρθουν στην κατάλληλη στιγμή να βάλουν τα λεφτά τους και να «επενδύσουν». Αυτό που χρειάζεται είναι η επιστροφή στην Ελληνική παραγωγή, πρέπει να μεγαλώσει το ποσοστό της πρωτογενούς παραγωγής και έτσι μόνο θα δημιουργηθεί μια σωστή παραγωγική βάση που θα χρειαστεί να πλαισιωθεί από δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής που θα έχει πραγματικό λόγο ύπαρξης και θα δίνει υπεραξία στην πρωτογενή παραγωγή.

Υπάρχει κάτι που περιμένετε από την ελληνική πολιτεία, αλλά και από το ΤΕΕ, για όσο διάστημα ζείτε και εργάζεσθε στη Δανία;

IMB: Δυστυχώς δεν είχαμε παροχές που να αντιστοιχούν στην φορολογία μας όσα χρόνια ζούσαμε στην Ελλάδα. Θα ήταν παράλογο να ευελπιστούμε το οτιδήποτε από το Ελληνικό κράτος όσο βρισκόμαστε εδώ. Διεκπαιρέωση των οποίων γραφειοκρατικών εργασιών χρειαζόμαστε όσο βρισκόμαστε στο εξωτερικό, χωρίς καθυστερήσεις, και ουσιαστικά κίνητρα για να επιστρέψουμε, θα ήταν αρκετά.

ΘΜ: Το τι μπορεί να κάνει η πολιτεία, είναι πραγματικά πολύ ευρύ θέμα και δεν μπορεί να αναλυθεί στα πλαίσια μιας ερώτησης. Σε ότι αφορά το ΤΕΕ, υπάρχουν φυσικά ενέργειες οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν τους μηχανικούς σε Ελλάδα και εξωτερικό. Για παράδειγμα μπορεί να δοθεί η δέουσα σημασία στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί ότι οι απολαβές των μηχανικών θα είναι ανάλογες με την ακαδημαϊκή τους εκπαίδευση. Στη Δανία ο μισθός ενός μηχανικού θεωρείται προϊόν ελεύθερης διαπραγματεύσεως, όμως αν το τελικό ποσό είναι χαμηλό, έχει την δυνατότητα το τοπικό ΤΕΕ σαν συνδικαλιστικό όργανο να παρέμβει και να ζητήσει ο εργαζόμενος να ενταχθεί στη συλλογική

σύμβαση εργασίας. Αυτό φυσικά προϋποθέτει ότι λύσεις τύπου «μπλοκάκι» θα πρέπει να εξαλειφθούν νομοθετικά.

Πώς θα θέλατε να είναι η Ελλάδα σε 20 χρόνια από σήμερα;

IMB: Σίγουρα αυτό που πρέπει να επιστρέψει είναι το αίσθημα του κοινού δικαίου. Αυτό που σίγουρα θα ήθελα να ΜΗΝ δώ είναι η καταστροφή του περιβαλλοντικού της πλούτου ελέω του «πλασματικού» χρέους που τώρα έχει προκύψει.

Δίνοντας περισσότερη βάση στην δική της πολιτιστική και πολιτισμική ιστορία, να έχει χαράξει μια όσο το δυνατόν πιο ανεξάρτητη και αυτοδύναμη πορεία ώστε να μην ξαναβρεθεί στην ίδια θέση. Η Ελλάδα είναι σε θέση και να παράγει και να εξαγάγει το οτιδήποτε, είναι θέμα πολιτικών αποφάσεων κατά την άποψή μου. Δυστυχώς αυτή την στιγμή λείπει το όραμα που θα εμπνεύσει όλους τους Έλληνες να δράσουν συλλογικά προς μια κατεύθυνση και να νοιώσουν κοινωνοί μιας συλλογικής προσπάθειας. Τέλος θα ήθελα να πάψει το Ελληνικό κράτος να είναι το μόνο που αποφασίζει εναντίον των πολιτών του.

Σκέφτεστε να επιστρέψετε κάποτε; Αν ναι/όχι, γιατί;

IMB: Φυσικά και θέλω να επιστρέψω στην Ελλάδα, δεν είναι όμως κάτι που μπορείς να προγραμματίσεις.

ΘΜ: Πιστεύω ότι αυτό δεν μπορεί να το προγραμματίσει κανείς. Είναι θέμα προσφοράς και ζήτησης τη δεδομένη στιγμή που κάποιος ψάχνει για κάτι νέο. Προς το παρόν δεν με απασχολεί αυτό το θέμα και είμαι ευχαριστημένος από την εργασία μου και τις συνθήκες εδώ. ■